

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنجمین میزگرد از سلسله نشست‌های تخصصی برنامه هفتم توسعه

بهره‌وری در برنامه‌های گذشته و برنامه هفتم

منصور عسگری

عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

۱۶ شهریور ۱۴۰۱

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

سلسله نشست‌های تخصصی برنامه هفتم توسعه

نشست پنجم: بهره‌وری در برنامه هفتم توسعه: چالش‌ها و راهکارها

دکتر پویان مهدیان

مسئول ستاد محاسبات و تحلیل‌های
اقتصاد کلان سازمان ملی بهره‌وری

دکتر هوشیار فقیهی

مدیرکل اتاق اصناف ایران

دکتر حسن ولی بیگی

عضو هیات علمی
موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

دکتر منصور عسگری

عضو هیات علمی
موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

محورهای گفتگو:

- عملکرد احکام مرتبط با بهره‌وری در برنامه‌های گذشته
- چالش‌های اصلی در حوزه بهره‌وری
- احکام پیشنهادی قابل درج در برنامه هفتم

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
www.mpa.ac.ir

چهارشنبه ۱۴۰۱/۰۶/۱۶ ساعت: ۱۲:۰۰ - ۱۵:۰۰

محل برگزاری: خیابان کارگر شمالی، روبروی پارک لاله، تپش

کوچه همدان، پلاک ۱۰۲۴، طبقه هشتم، سالن جلسات

ورود به نشست برای عموم آزاد است

مفهوم بهره‌وری و تاریخچه

از ابتدای جهان، بشر همواره بدنبال استفاده حداکثر از منابع در دسترس بوده است؛ قدمت بهره‌وری را باید به قدمت طول تاریخ بشر دانست؛ بهره‌وری حاصل تعاملات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که در بستر جامعه، بنگاه و فرد شکل می‌گیرد؛ هیچ کشور توسعه‌یافته‌ای را نمی‌توان نام برد که موضوع بهره‌وری در بین تعاملات آنها کم اهمیت بوده و یا در نظام تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری آنها جایگاه خاصی نداشته باشد؛ اثبات این مدعا در روند و تحولات شاخص‌های کلان اقتصادی و اجتماعی کشورهای توسعه یافته در چند دهه گذشته مشهود است؛ بهره‌وری یک مقوله کلیدی در طراحی و اجرای سیاست‌های اقتصادی برای رشد پرشتاب و پایدار اقتصادی و قرار گرفتن در فضای رقابت بین‌المللی، محسوب می‌شود؛

مفهوم بهره‌وری و تاریخچه

صاحب نظران، تعاریف متفاوتی از بهره‌وری ارائه کرده‌اند:

مفهوم بهره‌وری نخستین بار در عقاید و نوشته‌های اندیشمندان اقتصادی مکتب مرکانتیلیسم مطرح گردید؛

در قرن هیجدهم فیزیوکرات‌ها نظیر فرانسوا کنه در سال ۱۷۶۶، به این واژه مفهوم قدرت تولید کردن را اطلاق نموده‌اند؛

به‌طور رسمی نخستین بار واژه بهره‌وری در مقاله‌ای توسط کوئیزی در سال ۱۷۶۶ بیان شد؛

لیتر (۱۸۸۳) بهره‌وری را "قدرت و توانایی تولید کردن" تعریف نمود؛

ارلی (۱۹۰۰) بهره‌وری را به‌عنوان ارتباط بین محصول و عوامل بکارگرفته در تولید، تعریف کرد؛

آدام اسمیت و کارل مارکس در ارایه مفهوم مناسب از بهره‌وری نقش موثری دارا بودند؛

مفهوم بهره‌وری و تاریخچه

در فارسی عبارت بهره‌وری، معادل **productivity** مصطلح شده است؛

این واژه در لغت به معنای قدرت تولید، بارور کردن و مولد بودن است؛

در ۱۹۵۰ سازمان همکاری اقتصادی اروپا، بهره‌وری را به صورت "نسبت محصول به یکی از عوامل تولید" بیان کرده و براساس آن مواردی مانند بهره‌وری سرمایه، بهره‌وری انرژی، بهره‌وری نیروی کار، تعریف شدند؛

فابریکانت: یک نسبت همیشگی بین خروجی به ورودی را بهره‌وری تعریف می‌کند؛
استاینر: بهره‌وری، معیار عملکرد و یا قدرت و توان موجود در تولید کالاها و خدمات است؛

استیرفیلد: نسبت بازده سیستم تولیدی را به مقداری از یک یا چند عامل تولیدی به کار گرفته شده؛

ماندل: بهره‌وری به مفهوم نسبت بین بازده تولید به واحد منابع مصرف شده است که با یک نسبت مشابه در دوره پایه مقایسه می‌شود؛

مفهوم بهره‌وری و تاریخچه

سازمان بین‌المللی کار (**ILO**): محصولات مختلف با ادغام چهار عامل اصلی زمین، سرمایه، کار و سازماندهی حاصل می‌شوند که نسبت تولید به این عوامل، معیاری برای سنجش بهره‌وری است؛

آژانس بهره‌وری اروپا (**EPA**): بهره‌وری را درجه استفاده موثر از هر یک از عوامل تولید دانسته و معتقد است که بهره‌وری یک دیدگاه فکری بوده که همواره آنچه را که در حال حاضر موجود است می‌خواهد بهبود بخشد؛

مرکز بهره‌وری ژاپن (**JPC**): هدف از بهبود بهره‌وری را به حداکثر رساندن استفاده از منابع، نیروی انسانی، تسهیلات و غیره به روش علمی و با کاهش هزینه‌های تولید، گسترش بازارها، افزایش اشتغال، کوشش برای افزایش دستمزدهای واقعی؛

به‌طور کلی بهره‌وری: بدست آوردن حداکثر بازده ممکن از نیروی کار، توان، استعداد، مهارت نیروی کار، زمین، ماشین، پول، تجهیزات، زمان و مکان برای ارتقاء وضعیت جامعه است؛

اگر بهره‌وری به یک معنی نسبت ستانده به نهاده‌ها یا محصول متوسط تولید شده به ازای هر واحد از نهاده‌ها باشد بهره‌وری شاخص استفاده موثر، مفید و کارا از منابع گوناگون است.

شاخص‌های بهره‌وری

شاخص‌های ارائه شده در این قسمت عموماً از مفاهیم اقتصاد کلان بدست آمده‌اند که می‌توان به شاخص‌های بهره‌وری نیروی کار، سرمایه، کل عوامل، انرژی و ... اشاره نمود؛

ویژگی این شاخص‌ها بگونه‌ای است که با محاسبه آنها می‌توان بررسی‌های تطبیقی در واحد اقتصادی، طبقه، گروه فعالیت و بخش اقتصادی را انجام داد؛

۱- شاخص بهره‌وری نیروی کار

این شاخص از تقسیم ارزش افزوده (به قیمت ثابت) به تعداد شاغلین حاصل می‌شود؛

۲- شاخص بهره‌وری هزینه شاغلین

این شاخص از تقسیم ارزش افزوده بر جبران خدمات شاغلین به دست می‌آید این نسبت را شاخص رقابت‌پذیری نیز می‌گویند؛

۳- شاخص بهره‌وری سرمایه

از تقسیم ارزش افزوده (به قیمت ثابت) بر ارزش موجودی اموال سرمایه‌ای ثابت بدست می‌آید؛

شاخص‌های بهره‌وری

۴- بهره‌وری کل عوامل تولید

رشد تولید ناخالص داخلی در سطح ملی و یا ارزش افزوده در هر یک از بخش‌های اقتصادی از طریق دو منبع یکی افزایش نهادها (نیروی کار و سرمایه) و دیگری بهبود ساختارها ماشین آلات تولید و تجهیزات نیرو بهبود کیفیت نیروی انسانی و مدیریت حاصل می‌شود؛

محاسبه و تخمین بهره‌وری کل عوامل تولید از سه روش:

الف: تابع تولید؛ منظور از تابع تولید رابطه بین نهاده‌های یک واحد تولیدی و ستانده آن است

ب: داده - ستانده؛ از ماتریس معکوس لئونتیف

ج : شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید؛ شامل شاخص‌های بهره‌وری جزئی و شاخص‌های بهره‌وری کل عوامل تولید

سطوح اندازه‌گیری بهره‌وری

بسته به نوع تحلیل و اهداف مورد انتظار یک تحقیق، سطح مورد نظر انتخاب و مطالعات انجام می‌شود؛

۱- بهره‌وری در سطح بین‌المللی

بررسی بهره‌وری در سطح جهانی مقوله‌ای است که از دیرباز مورد توجه پژوهشگران بوده است؛

۲- بهره‌وری در سطح ملی

بررسی بهره‌وری در سطح کلان پیش زمینه آسیب شناسی اجتماعی و نیز راه آسانی برای اتخاذ سیاست‌های صحیح است؛

۳- بهره‌وری در سطح بخش

تفکیک اقتصاد ملی به بخش‌های کشاورزی، معدن، صنعت، نفت و خدمات و همچنین به سه بخش عمده دولتی، خصوصی و تعاونی مبنای بررسی‌های گوناگون در زمینه بهره‌وری است؛

۴- بهره‌وری در سطح سازمان

بهره‌وری در سطح سازمان برابر است با نسبت کار انجام شده سازمان برای تولید کالاها یا ارائه خدمات در طول یک زمان معین به منابع مصرف شده که در تولید؛

بهره‌وری در سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری

در این سیاست‌ها نه تنها به موضوع بهره‌وری به صورت ویژه تاکید شده بلکه عوامل موثر بر رشد بهره‌وری نیز مورد توجه قرار گرفته است؛

در واقع ارتقای بهره‌وری در راستای تحقق بخشیدن به اهداف سند چشم‌انداز و ارتقای توان رقابت‌پذیری بنگاه‌های اقتصادی در عصر جهانی شدن اقتصادها سیاست مورد تاکید اسناد بالادستی است؛

- ✓ افزایش توان رقابت‌پذیری صنعت ملی، براساس رعایت اندازه اقتصادی بنگاه‌ها؛
- ✓ افزایش بهره‌وری عوامل تولید به ویژه نیروی کار و سرمایه؛
- ✓ ارتقاء سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوریهای پیشرفته و راهبردی از طریق گسترش تحقیق و توسعه؛
- ✓ تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور؛
- ✓ تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهان؛
- ✓ ایجاد خوشه‌های صنعتی، از طریق تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آنها با صنایع بزرگ به منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقاء توان رقابتی؛
- ✓ تقویت خلاقیات و ابتکار و دستیابی به فناوریهای نوین.

بهره‌وری در سند چشم‌انداز

بر اساس سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، ایران کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین‌المللی ترسیم شده است؛

رسیدن به این مهم نیازمند جامعه‌ای تولیدی و دارای فرهنگ استفاده بهینه از امکانات و منابع است که در این سند به ارتقای سهم دانش و فناوری، سرمایه انسانی و اجتماعی در تولید تاکید شده است؛

در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله ج.ا. ایران بر عوامل موثر بر بهره‌وری مانند اتکا به دانش، تولید علم و فناوری با اتکا بر منابع سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید، تعامل سازنده و فعال با جهان تاکید شده است که همگی بر رشد سریع و مستمر اقتصادی به نوبه خود اثر مثبت دارند؛

توجه به این محورها و عملیاتی نمودن این محورها در برنامه‌های توسعه‌ای و قوانین بودجه سنواتی سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی را به تدریج افزایش خواهد داد؛

بهره‌وری در سند چشم‌انداز

تأمل در محتوای سند چشم‌انداز نقش محوری بهره‌وری را در نیل به اهداف چشم‌انداز روشن می‌کند (تحقق جامعه توسعه یافته، با ارتقای میزان بهره‌وری سنجیده می‌شود)؛

بهره‌وری سهم و نقش قابلیت‌های مدیریتی، نیروی انسانی و سرمایه‌های اجتماعی یک جامعه در تحقق توسعه است و در جوامعی که اتکای توسعه به منابع دیگری باشد نمی‌توان پایداری توسعه را انتظار داشت؛

بهره‌وری از طریق پرورش نیروی انسانی، ارتقای سطح کارآمدی و اثربخشی آن و ساماندهی سرمایه اجتماعی بگونه‌ای که تعاملات اجتماعی را تسهیل کرده و هزینه مبادلات را کاهش دهد با این اهداف آرمانی پیوند می‌خورد؛

کیفیت سرمایه اجتماعی جامعه و کارآمدی شبکه تعاملات اجتماعی و نظام‌های هنجاری حاکم بر این تعاملات است؛

سرمایه اجتماعی یکی از منابع ارزشمندی است که بهره‌وری، ارتقای کارایی و اثربخشی آن را در دستور کار خود قرار می‌دهد.

بهره‌وری در برنامه ششم توسعه ، ۱۴۰۰-۱۳۹۶

ماده ۳ قانون برنامه ششم توسعه: کلیه بخش‌های اقتصادی موکلفند به منظور دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالانه هشت درصد و ضریب جینی ۰/۳۴ در سال پایانی، اهداف کلان مد نظر این قانون را اجرایی نمایند؛

یکی از اهداف مد نظر توجه به متوسط رشد سالیانه بهره‌وری کل عوامل تولید به تفکیک بخش‌های صنعت و معدن است؛

قانون‌گذار کلیه دستگاه‌های اجرایی را مکلف نموده تا برای محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد، ضمن اجرایی نمودن چرخه مدیریت بهره‌وری در مجموعه خود، تمهیدات لازم برای عملیاتی نمودن این چرخه را با هماهنگی سازمان ملی بهره‌وری ایران فراهم نمایند؛

دستگاه‌های اجرائی موکلفند در شش ماه نخست اجرای قانون برنامه، برنامه‌های عملیاتی خود برای ارتقای بهره‌وری از طریق تسهیل و تشویق فعالیت‌های غیردولتی در حوزه‌های مربوطه را به تأیید سازمان ملی بهره‌وری رسانده و این سازمان نیز حداکثر ظرف مدت یکسال مجموعه اقدامات مذکور را به تصویب هیأت وزیران برساند.

بهره‌وری در برنامه پنجم توسعه، ۹۵-۱۳۹۰

موضوع بهره‌وری به طور مشخص در ماده ۷۹ مطرح شده؛

در این ماده تاکید شده است که در راستای ارتقاء سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی به یک سوم در پایان برنامه و به‌منظور برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره‌وری کلیه عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی و آب و خاک، سازمان ملی بهره‌وری ایران ایجاد می‌شود؛

از سال دوم برنامه تغییرات بهره‌وری و اثر آن بر رشد اقتصادی مربوط به هر بخش به‌طور مستمر منتشر شود و سیاست‌ها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره‌وری شناسایی گردد؛

این سیاست‌ها شامل سیاست‌های تشویقی بخش‌های غیردولتی و شرکت‌های دولتی باشد؛

سه رویکرد اساسی این ماده شامل ارتقای نهاد متولی بهره‌وری در قالب سازمان ملی بهره‌وری ایران، تدوین برنامه جامع بهره‌وری کشور و در نظر گرفتن نظام تشویق و تنبیه برای دستگاه‌های اجرایی، شرکت‌های دولتی و بخش غیر دولتی است.

بهره‌وری در برنامه چهارم توسعه ، ۸۹-۱۳۸۴

دولت در برنامه چهارم توسعه، دستگاه‌های اجرایی را موظف نموده بود که سهم ارتقای بهره‌وری در رشد تولید مربوطه را تعیین کرده و الزامات و راهکارهای لازم برای تحقق آنها را برای تحول کشور از یک اقتصاد ورودی محور به یک اقتصاد بهره‌ور محور مشخص نمایند؛

سهم بهره‌وری کل عوامل در رشد تولید ناخالص داخلی $31/3$ درصد و متوسط رشد سالیانه بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید به ترتیب برابر با $3/5$ ، 1 و $2/5$ درصد در نظر گرفته شده بود.

بهره‌وری در برنامه سوم توسعه ، ۸۳-۱۳۷۹

در برنامه سوم توسعه هدف کمی معین و مشخصی برای ارتقای بهره‌وری مشخص نشده است، ولی بر اساس مقایسه نرخ‌های رشد تولید ناخالص داخلی و اشتغال می‌توان بهره‌وری نیروی کار را محاسبه نمود؛

با توجه به این که متوسط نرخ‌های رشد تولید و اشتغال در برنامه سوم توسعه به ترتیب برابر ۶ و ۴/۶ درصد تعیین شده بود می‌توان گفت بهره‌وری نیروی کار به‌طور متوسط ۱/۳ درصد در سال افزایش یافته است؛

بهره‌وری سرمایه در برنامه سوم توسعه نیز سالیانه در حدود ۰/۳ درصد افزایش یافته است.

بهره‌وری در برنامه دوم توسعه ، ۷۸-۱۳۷۴

سیاست‌ها و خطمشی‌ها در برنامه دوم در رابطه با بهره‌وری به‌طور خلاصه؛

✓ ایجاد و تقویت سیستم‌های کنترل کیفیت

✓ تکیه بر استفاده بهینه از انرژی و جلوگیری از اتلاف آن

✓ افزایش کارائی دستگاه‌های اجرای و کاهش هزینه‌های عمومی

✓ گسترش فرهنگ کار و تولید و تقویت وجدان کاری به‌منظور افزایش بهره‌وری نیروی انسانی

✓ نظارت و ارزیابی مستمر و پیگیر در جهت حسن اجرای برنامه‌ها و بررسی نتایج

✓ اصلاح سیستم حقوق و دستمزد بر مبنای طرح کارانه و بهره‌وری متناسب با شرایط تنبیهی و تشویقی به‌منظور افزایش کارایی

✓ اصلاح سیستم جمع‌آوری و پردازش آمار و اطلاع رسانی به‌صورت متمرکز

بهره‌وری در برنامه اول توسعه ، ۷۲-۱۳۶۸

در برنامه سوم توسعه مهم‌ترین اهداف کیفی و کمی در زمینه بهره‌وری تبدیل تدریجی مشاغل کم بازده به مشاغل مولد و افزایش بهره‌وری سرانه به میزان ۵/۲ درصد در سال بوده است

از مهم‌ترین اهداف این برنامه در خصوص بهره‌وری می‌توان به:

- ✓ افزایش بهره‌وری به میزان سالیانه ۵/۲ درصد؛
- ✓ افزایش نسبت کارکنان علمی، فنی و تخصصی از ۹/۶ درصد به حدود ۱۰/۷ در سال ۱۳۷۲؛
- ✓ آموزش مدیران و بکار گماردن افراد واجد تجربه و صلاحیت در نواحی محروم؛
- ✓ تبدیل تدریجی مشاغل کم بازده به مشاغل مولد؛
- ✓ متناسب کردن مزد، حقوق و دستمزدها با بهره‌وری کار و تلاش برای متعادل کردن درآمدها در بین بخش‌های مختلف اقتصادی کشور.

شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

در این قسمت شاخص‌های بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید در طی دوره ۹۸-۱۳۶۸ ارائه می‌گردد:

✓ بخش صنعت به‌عنوان یکی از بخش‌های مورد توجه و مهم اقتصاد ایران است که هر دو بخش دولتی و خصوصی در آن فعالیت می‌کنند؛

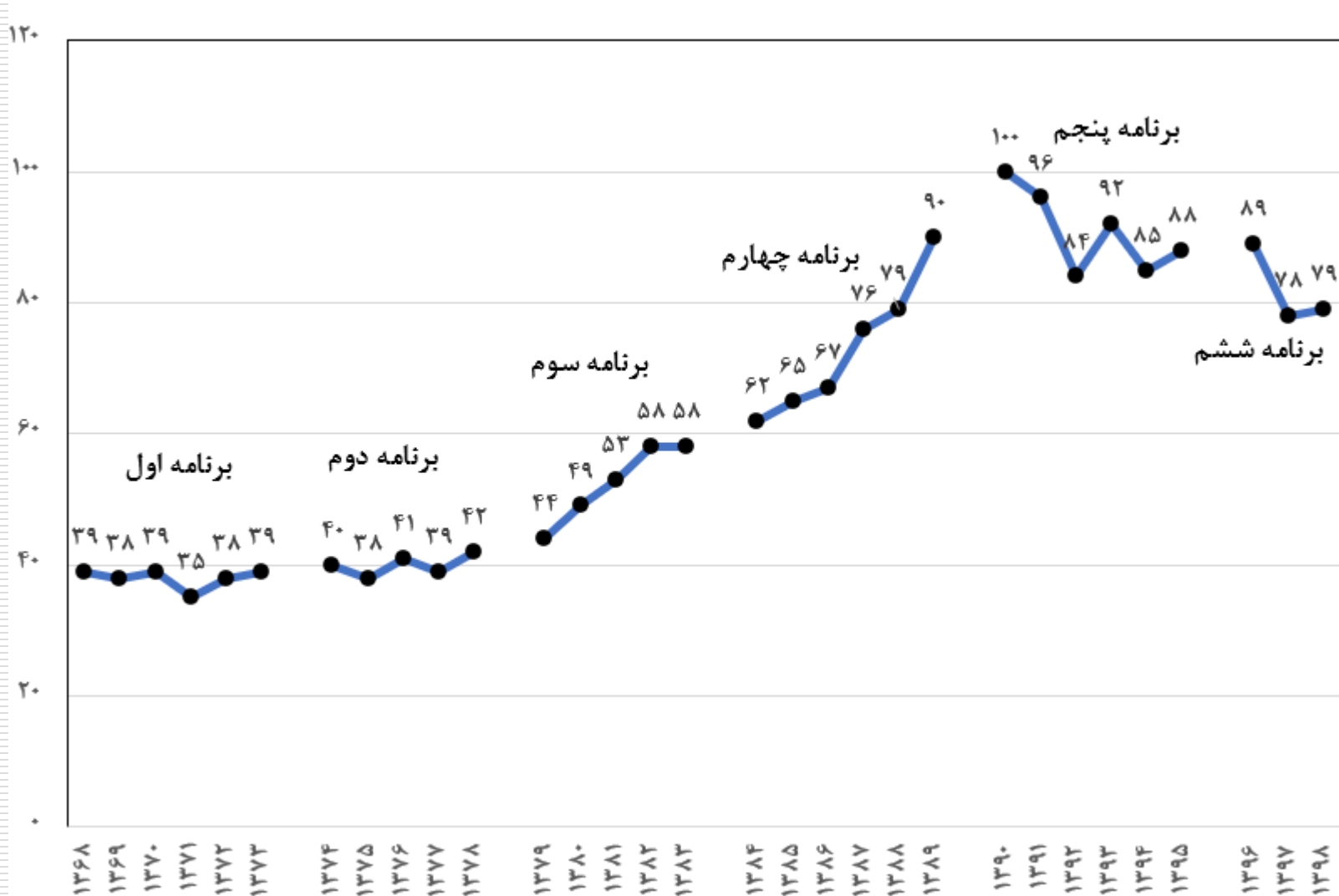
✓ برخی فعالیت‌ها در این بخش ساختار انحصاری و برخی دیگر ساختار رقابتی دارند؛

✓ این بخش به تبع تحولات داخلی و بین‌المللی نوسانات زیادی را تجربه کرده است؛

✓ انجام اصلاحات ساختاری طی برنامه‌های توسعه، تغییرات اساسی را در حوزه قوانین، زیرساخت‌ها، قوانین سرمایه‌گذاری خارجی و حمایت‌های تعرفه‌ای را موجب شده است؛

شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

الف: شاخص بهره‌وری نیروی کار

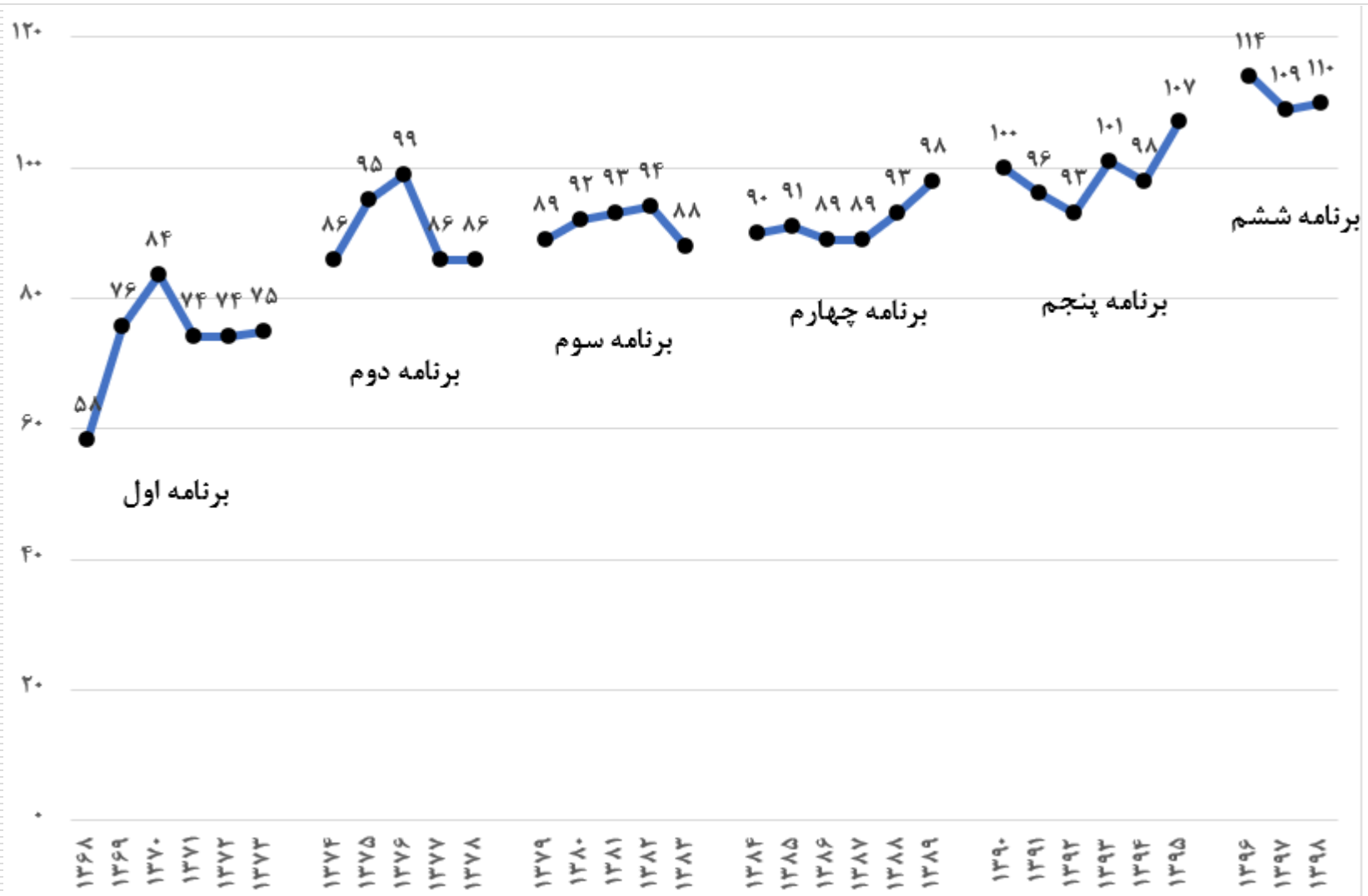
شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

الف: شاخص بهره‌وری نیروی کار

- ✓ محاسبه شاخص بهره‌وری نیروی کار نشان می‌دهد این شاخص در دوره مورد نظر نوسانات زیادی داشته است؛
- ✓ بیشترین عدد شاخص مربوط به سال ۱۳۹۰ و کمترین نیز مربوط به سال ۱۳۷۱ است؛
- ✓ از ۱۳۷۱ تا ۱۳۹۱ روند این شاخص صعودی بوده است؛
- ✓ متوسط شاخص ۶۱/۹۴ است؛
- ✓ متوسط نرخ رشد سالیانه آن ۲/۶۴ درصد؛
- ✓ نرخ رشد شاخص بهره‌وری نیروی کار در کل دوره شاخص ۱۰۲/۵۶ درصد (بیش از دو برابر).

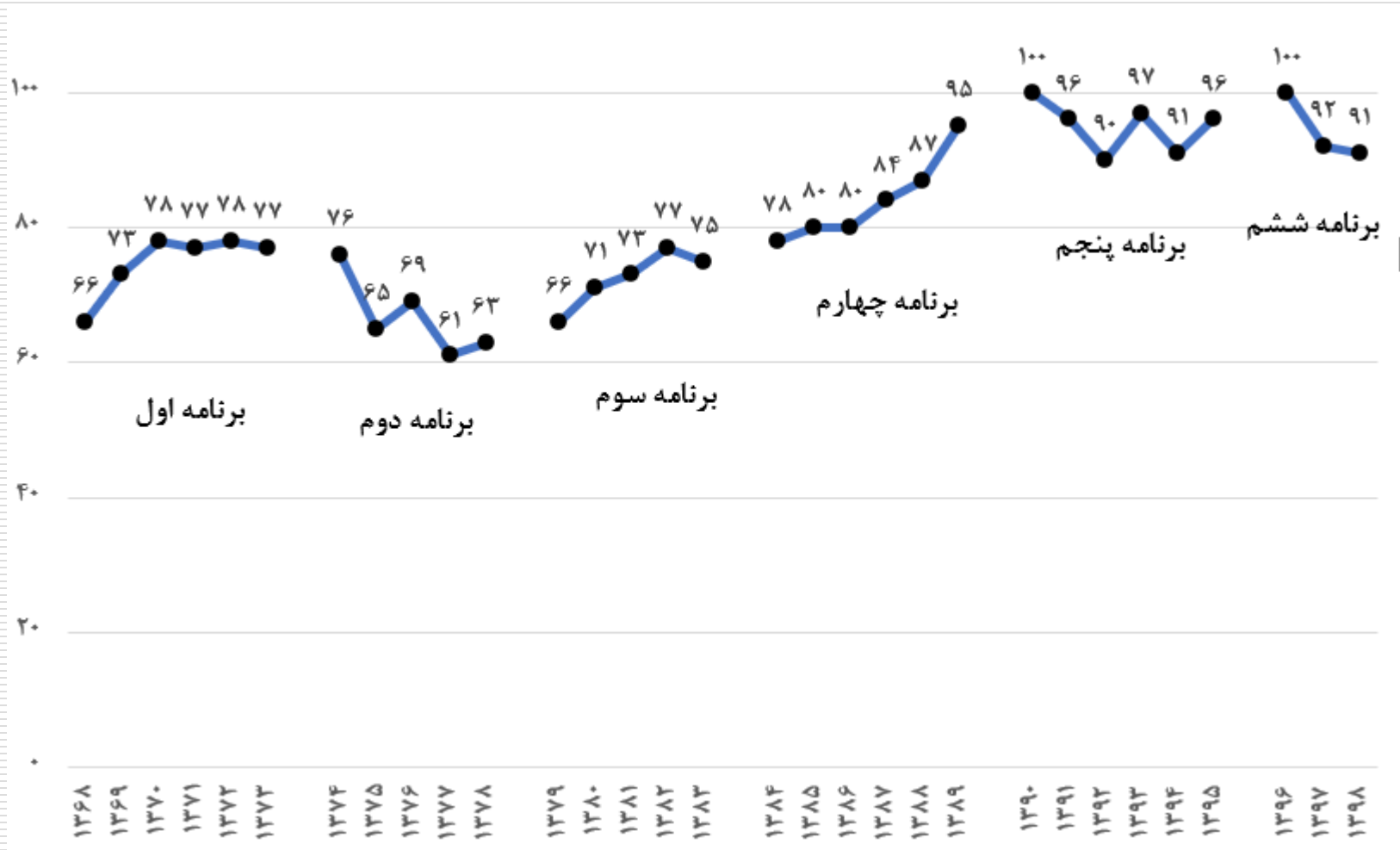
شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

ب: شاخص بهره‌وری سرمایه

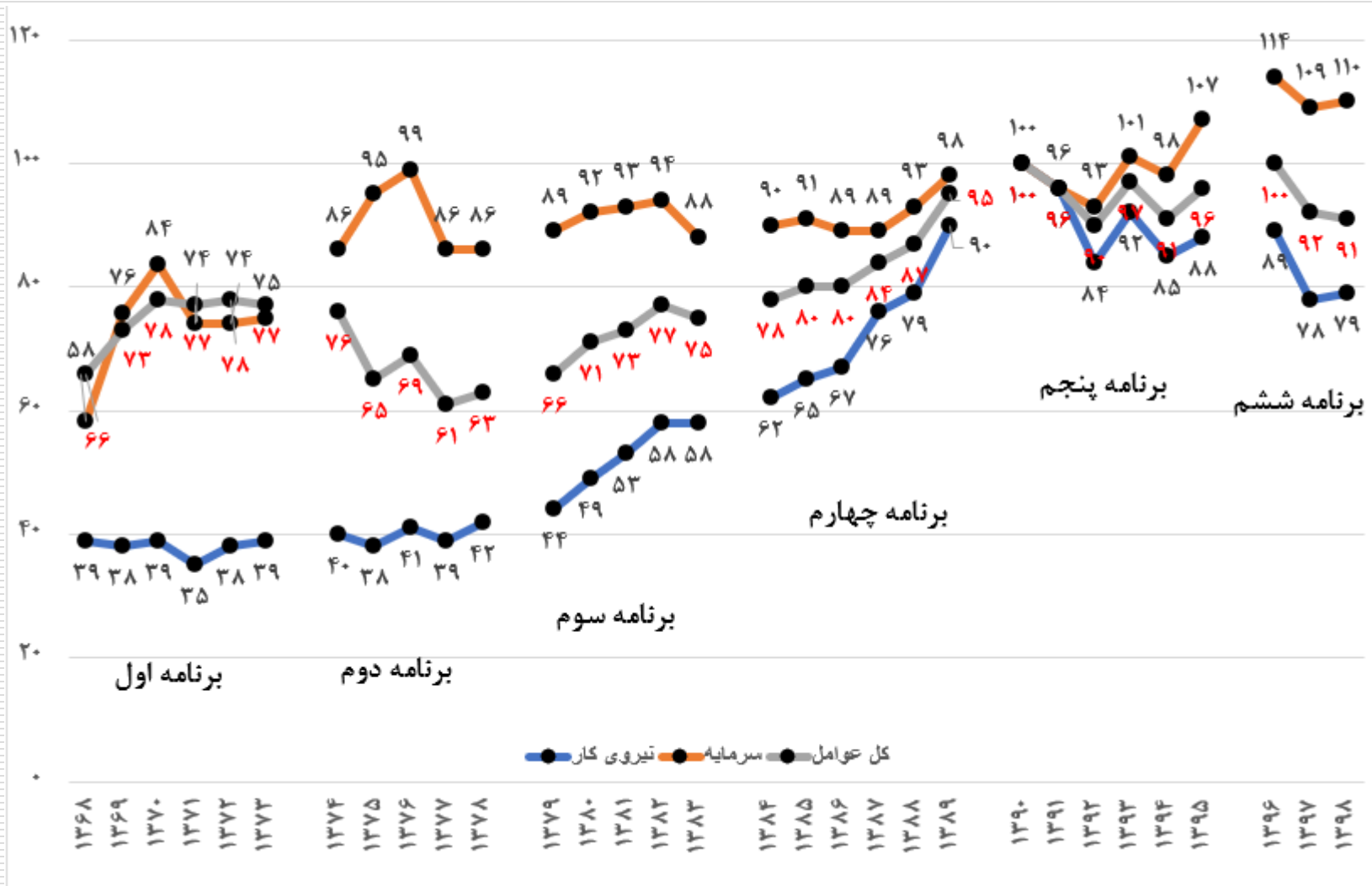
شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

ج: شاخص بهره‌وری کل عوامل

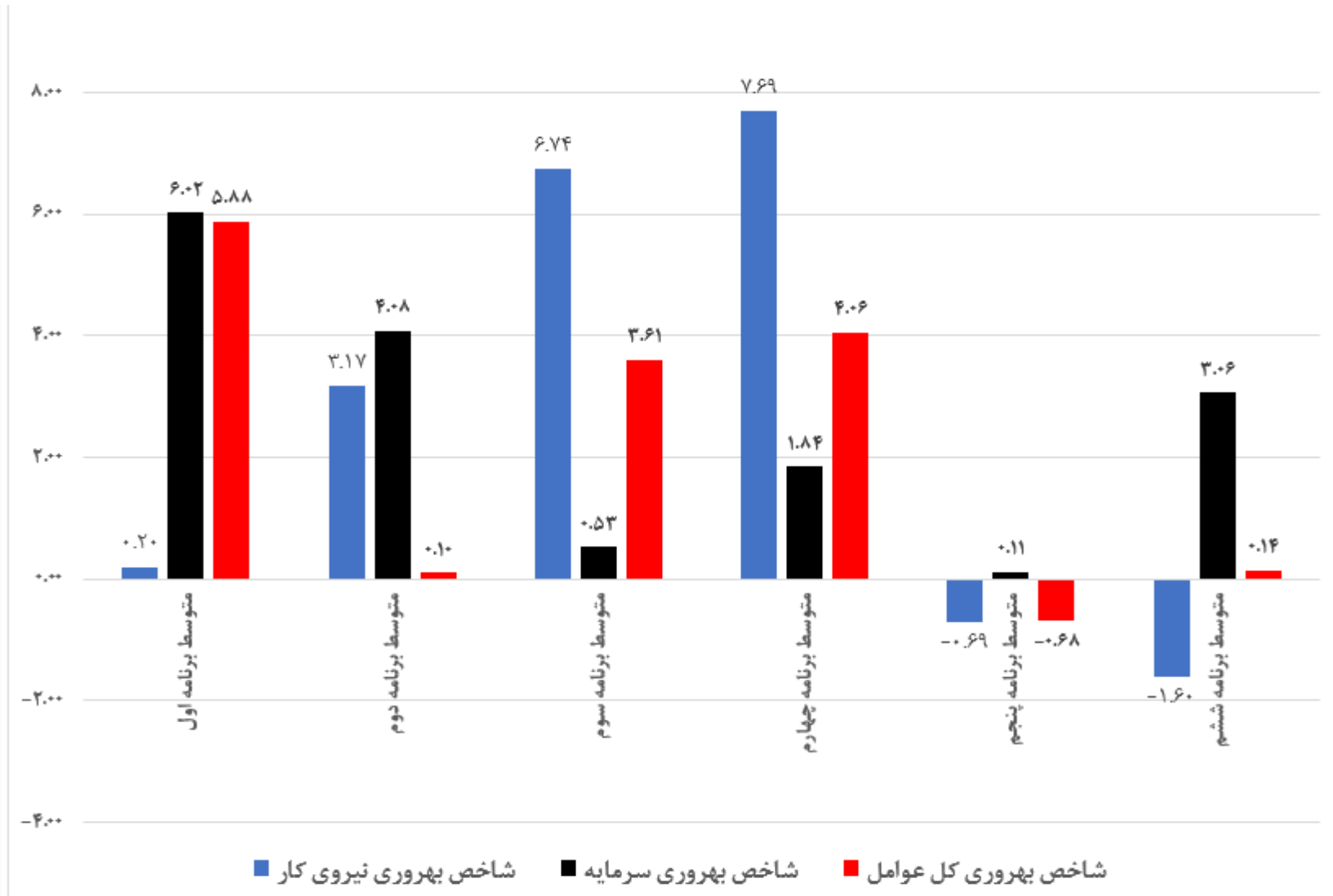
شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

د: مقایسه شاخص‌های بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل

شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت

د: مقایسه میانگین رشد شاخص‌های بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل

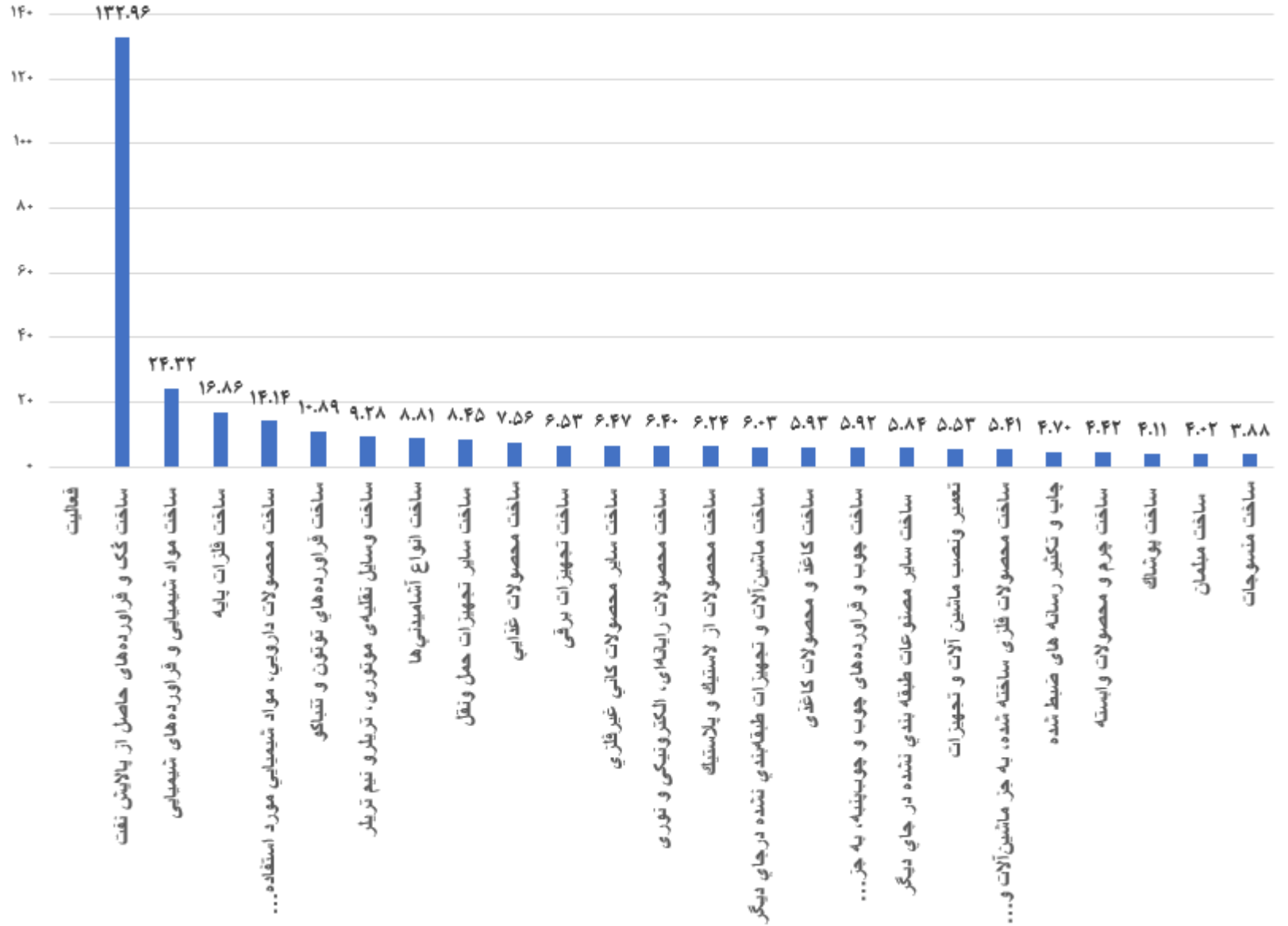
شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت (ساخت)

هـ: متوسط بهره‌وری نیروی کار به تفکیک کدهای دو رقمی ISIC

کد فعالیت	فعالیت	متوسط 1383-98
19	ساخت گگ و فراورده‌های حاصل از پالایش نفت	132.96
20	ساخت مواد شیمیایی و فراورده‌های شیمیایی	24.32
24	ساخت فلزات پایه	16.86
21	ساخت محصولات دارویی، مواد شیمیایی مورد استفاده در داروسازی و محصولات دارویی گیاهی	14.14
12	ساخت فراورده‌های توتون و تنباکو	10.89
29	ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلو نیم تریلر	9.28
11	ساخت انواع آشامیدنی‌ها	8.81
30	ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل	8.45
10	ساخت محصولات غذایی	7.56
27	ساخت تجهیزات برقی	6.53
23	ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی	6.47
26	ساخت محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری	6.40
22	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	6.24
28	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده درجای دیگر	6.03
17	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	5.93
16	ساخت چوب و فراورده‌های چوب و چوب‌پنبه، به جز مبلمان؛ ساخت کالاها از نی و مواد حصیربافی	5.92
32	ساخت سایر مصنوعات طبقه‌بندی نشده درجای دیگر	5.84
33	تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات	5.53
25	ساخت محصولات فلزی ساخته شده، به جز ماشین‌آلات و تجهیزات	5.41
18	چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	4.70
15	ساخت چرم و محصولات وابسته	4.42
14	ساخت پوشاک	4.11
31	ساخت مبلمان	4.02
13	ساخت منسوجات	3.88

شاخص‌های بهره‌وری بخش صنعت (ساخت)

ه: متوسط بهره‌وری نیروی کار به تفکیک کدهای دو رقمی ISIC

مسائل کلیدی در برنامه هفتم توسعه

اقتصادی

- ۱- پر نوسان بودن رشد اقتصادی
- ۲- کاهش رشد اقتصادی
- ۳- ناعادلانه بودن رشد اقتصادی
- ۴- **بهره‌وری پایین**
- ۵- ساختار و فرآیند معیوب نظام بودجه‌ریزی کشور
- ۶- نظام پولی و بانکی ناکارآمد
- ۷- نظام مالیاتی ناعادلانه و ناکارآمد
- ۸- کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
- ۹- تورم و بیکاری
- ۱۰- کاهش ارزش پول ملی
- ۱۱- تحریم
- ۱۲- تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و اصل ۴۴ قانون اساسی

پیشنهادات سیاستی افزایش بهره‌وری

۱- توسعه فناوری و گسترش استفاده از ماشین آلات و تجهیزات جدید با هدف ارتقای بهره‌وری نیروی کار و سرمایه؛

۲- استفاده از ظرفیت‌های بیکار تولید با منابع مالی جدید غیردولتی برای افزایش بیشتر بهره‌وری سرمایه؛

۳- به‌کارگیری روش‌های کاهش هزینه‌های زاید تولید برای کمک به رشد بهره‌وری مصارف واسطه؛

۴- گسترش تحقیق و توسعه در بخش‌های اقتصادی؛

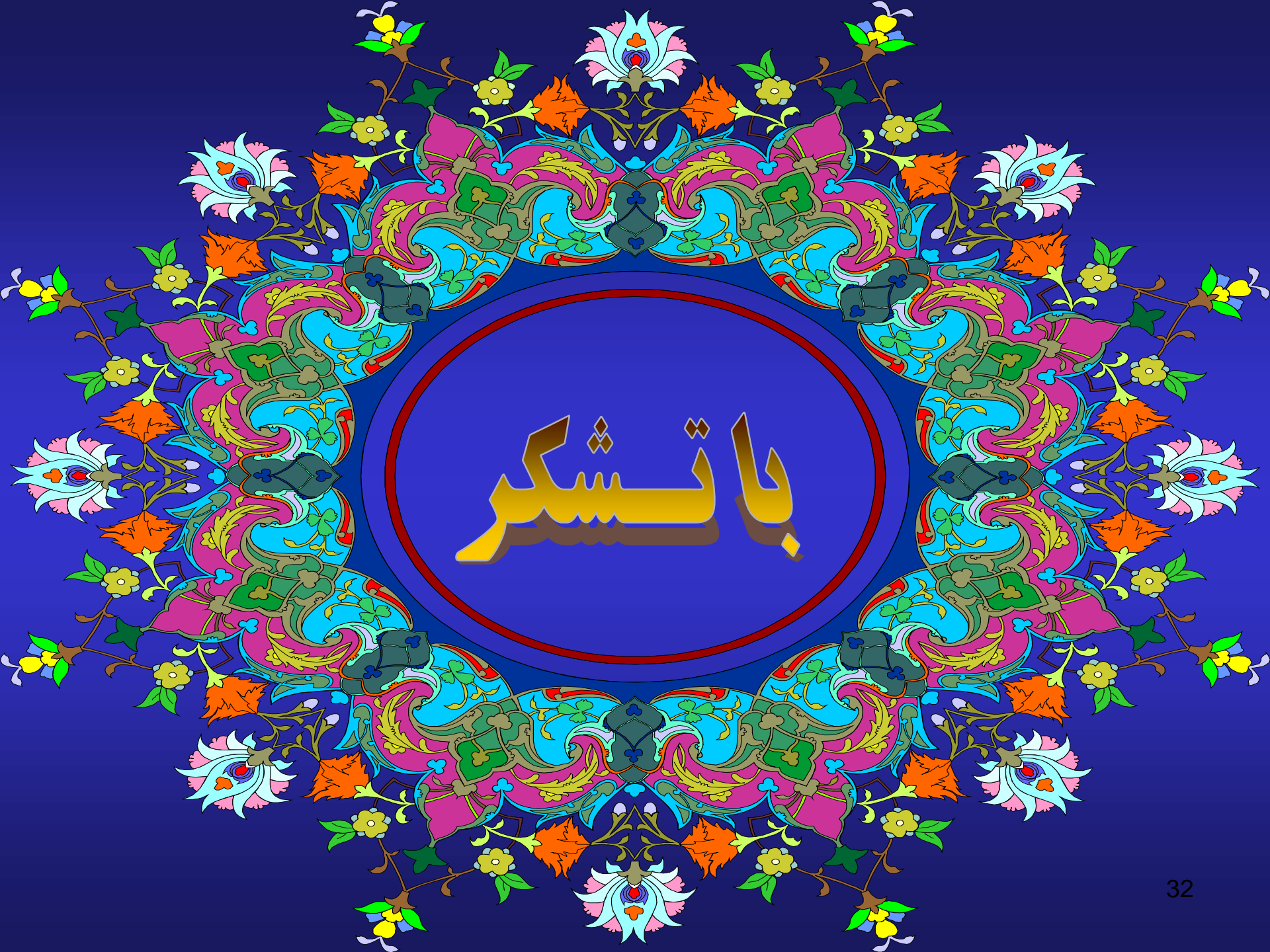
۵- استفاده بیشتر از ظرفیت‌های بیکار تولید با رویکرد صادرات بیشتر محصولات صنعتی و بهره‌مندی از پدیده یادگیری هنگام صادرات؛

۶- استفاده از منابع کمک‌های فنی و اعتباری دستگاه‌های اجرایی بخش صنعت برای اصلاح فناوری و بازسازی فرایند تولید بنگاه‌های صنعتی؛

۷- کاهش تدریجی و منطقی تعرفه‌های وارداتی به منظور ایجاد فضای رقابتی؛

پیشنهادات سیاستی افزایش بهره‌وری

- ۸- اصاح سیاست مشوق‌های صادراتی با جهت‌گیری نوسازی تکنولوژیکی، ارتقای سرمایه انسانی و روش‌های نوین مدیریتی؛
- ۹- حمایت از برنامه‌های آموزش کارکنان شرکت‌ها و بنگاه‌های صنعتی؛
- ۱۰- به‌روز رسانی دانش مدیران شرکت‌های صنعتی؛
- ۱۱- توجه کافی به مقیاس بهینه تولید؛
- ۱۲- بررسی عدم تحقق اهداف بهره‌وری در برنامه‌های مختلف توسعه؛
- ۱۳- افزایش سهم هزینه‌های آموزش و تحقیق و توسعه از ارزش افزوده بنگاه‌ها؛
- ۱۴- به‌روز نمودن دانش تخصصی مدیران و توجه به نگاه توسعه‌گرا؛
- ۱۵- آمادگی فناورانه و تولید پیشرفته در بنگاه‌های صنعتی؛
- ۱۶- افزایش سهم صادرات با فناوری بالا.

باتشكر